

# Inkijk in het gearrangeerde huwelijk

FJR 2021/8

**Deze bijdrage<sup>2</sup> biedt een inkijk in het traditionele gearrangeerde huwelijksstelsel. Het nodigt de lezer uit om het gearrangeerde huwelijksstelsel te zien als een hiërarchische organisatie die diep ingebed is in een groepsgevoel gestuurd door ouderlijk gezag. In deze bijdrage wordt de stelling ingenomen dat de aanpak van huwelijksdwang gediend wordt door betere kennis van het gearrangeerde huwelijk, een kennis die in het huidige beleid nogal ontbreekt.**

## 1. Inleiding

Het gearrangeerde huwelijk is een vreemde rechtsfiguur in het Nederlandse huwelijkslandschap waar het autonoom huwelijk als de norm geldt. In het autonoom huwelijk<sup>3</sup> kiezen individuen zelf hun huwelijkspartner uit.<sup>4</sup> Dat wordt door sommigen gezien als het ideaal en zelfs als een teken van vooruitgang.<sup>5</sup> Vanuit deze norm wordt gekeken naar het gearrangeerde huwelijk. De kernvraag die dan gesteld wordt is hebben individuen wel voldoende zelfbeschikkingsrecht in het gearrangeerde huwelijk? Dat is de voorwaarde die het gearrangeerde huwelijk moet vervullen. Echter, in het gearrangeerde huwelijksstelsel zijn het de ouders of andere familieleden, zoals grootouders, ooms en tantes (hierna gediend als 'ouderen') die de huwelijkspartners uitkiezen voor hun huwbare kinderen.<sup>6</sup> Van een volledige autonomie van

deze kinderen is eigenlijk geen sprake. Het gearrangeerde huwelijk vervult dus een belangrijke voorwaarde niet; die van de zelfbeschikking. Gevolg is dat deze huwelijksinstelling wordt gezien als iets 'gebrekigs'.<sup>7</sup> Het wordt zelfs gekoppeld aan het gedwongen huwelijk dat in Nederland strafbaar is.<sup>8</sup>

Het is hier belangrijk om onderscheid te maken tussen het gearrangeerde huwelijk en het gedwongen huwelijk. Het gedwongen huwelijk komt onder dwang tot stand. De huwelijkspartners worden door de ouderen gedwongen te trouwen met een kandidaat die deze ouderen aandragen.<sup>9</sup> Volgens het Landelijk Knooppunt Huwelijksdwang is er sprake van huwelijksdwang '[a]ls een of beide partners onder grote druk worden gezet om te trouwen'.<sup>10</sup> Er is bij een gedwongen huwelijk geen 'vrije partnerkeuze'.<sup>11</sup>

Bij een gearrangeerde huwelijk is er geen sprake van dwang. De ouderen selecteren de huwelijkspartners uit voor de huwbare kinderen en de kinderen gaan vrijwillig in die keuze mee. Ze geven met andere woorden hun instemming.<sup>12</sup>

Toch wordt er vanuit het beleid sceptisch naar het gearrangeerde huwelijk gekeken. Zo bestaat het idee dat er een overlap is tussen het gearrangeerde en het gedwongen huwelijk en dat het gearrangeerde huwelijk zomaar kan overgaan en afglijden in het gedwongen huwelijk.<sup>13</sup> Volgens het Landelijk Knooppunt Huwelijksdwang kan de druk die ouders kinderen opleggen in een gearrangeerd huwelijk worden opgevoerd hetgeen kan leiden tot 'regelrechte huwelijksdwang'.<sup>14</sup> Gezien deze waardering lijkt het gearrangeerde huwelijk één stap verwijderd van het strafrecht en

1 Dr. N.N. (Naema) Tahir is universitair docent Recht aan de University College Roosevelt te Middelburg en gastonderzoeker bij het Utrecht Centre for European Research into Family Law aan de Universiteit Utrecht.

2 Dit artikel is een licht bewerkte versie van het artikel N. Tahir, *Het gearrangeerde huwelijk in kaart gebracht*, UCERF Bundel 2021, te verschijnen in maart 2021.

3 Ik sluit me aan bij de term 'autonoom huwelijk', zie I.L. Reiss, *Family Systems in America*, New York: Holt, Rinehart and Winston, 1976 en G.R. Lee & L. Hemphill Stone, 'Mate-Selection Systems and Criteria: Variation according to Family Structure', *Journal of Marriage and Family* 1980, vol. 42, afl. 2, p. 319-326, p. 319.

4 Art. 1:50 BW vermeldt 'Een huwelijk kan worden gestuit ... wanneer partijen niet beiden hun vrije toestemming ... geven ...'. Art. 1:71 BW behandelt nietigverklaring van het huwelijk bij dwang. Verder is dwang strafbaar volgens art. 284 WvSr, waar huwelijksdwang onder valt, zie M.D. Gremmen, 'Achterlating en huwelijksdwang: juridische mogelijkheden', *FJR* 2020/47, p. 4, voetnoot 22. Vrije wilsovereenstemming is ook geregeld in art. 16, lid 2 UVRM, uitgewerkt in voor Nederland bindende verdragen zoals art. 2, lid 3 van het Internationaal verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten, art. 10, lid 1 van het Internationaal verdrag inzake economische, sociale en culturele rechten en art. 16, lid 1b van het Verdrag inzake de uitbanning van alle vormen van discriminatie van vrouwen.

5 F. Shariff, 'Towards a transformative paradigm in the UK Response to Forced marriages', *Social and Legal Studies* 2012, vol. 21, afl. 4, p. 558-559, p. 551; R.A. Nisbet, *The Quest for Community*, San Francisco, California: ICS Press 1990, p. 201, 3 en 4; A.J. Cherlin, 'Goode's "World Revolution and Family Patterns": A Reconsideration at Fifty Years', *Population and Development Review* 2012, vol. 38, afl. 4, p. 577-607, p. 580, 581; zie over vooruitgang naar het kerngezin of atomistische familie, C.C. Zimmerman, *Family and Civilization*, Wilmington Delaware: ISI Books 2008, p. 124, 247-49; voor een algemene impressie van het idee van vooruitgang zie J.B. Bury, *The Idea of Progress*, New York: Cosimo Classics 2008; R.A. Nisbet, *History of the Idea of Progress*, New York: Basic Book, Inc. Publishers 1980.

6 In deze bijdrage wordt uitgegaan van volwassen huwbare kinderen.

7 M. Enright, 'Choice, Culture and the Politics of Belonging: The Emerging Law of Forced and Arranged Marriage', *The Modern Law Review* 2009, vol. 72, afl. 3, p. 331-359, p. 338.

8 Art. 284 WvSr behandelt dwang, waar huwelijksdwang onder valt, zie Gremmen 2020/47, p. 4, voetnoot 22.

9 H. Bakker & S. Noor, *Factsheet Huwelijksdwang Kennisplatform Informatie en Samenleving*, Utrecht: Kennisplatform Integratie & Samenleving/Movisie 2015, [www.kis.nl/sites/default/files/bestanden/Publicaties/factsheet-huwelijksdwang.pdf](http://www.kis.nl/sites/default/files/bestanden/Publicaties/factsheet-huwelijksdwang.pdf) (laatst geraadpleegd op 22 december 2020).

10 [www.huwelijksdwangenachterlating.nl/wat-is-huwelijksdwang-1](http://www.huwelijksdwangenachterlating.nl/wat-is-huwelijksdwang-1) (laatstelijk geraadpleegd op 19 oktober 2020).

11 [www.huwelijksdwangenachterlating.nl/wat-is-huwelijksdwang-1](http://www.huwelijksdwangenachterlating.nl/wat-is-huwelijksdwang-1) (laatstelijk geraadpleegd op 19 oktober 2020).

12 [www.huwelijksdwangenachterlating.nl/wat-is-huwelijksdwang-1](http://www.huwelijksdwangenachterlating.nl/wat-is-huwelijksdwang-1) (laatstelijk geraadpleegd op 19 oktober 2020). Zie ook Bakker & Noor 2015, [www.kis.nl/sites/default/files/bestanden/Publicaties/factsheet-huwelijksdwang.pdf](http://www.kis.nl/sites/default/files/bestanden/Publicaties/factsheet-huwelijksdwang.pdf) (laatst geraadpleegd op 22 december 2020).

13 Enkele auteurs hierover: Enright 2009, p. 332; S. Anitha & A. Gill, 'Coercion, Consent and the Forced Marriage Debate in the UK', *Feminist Legal Studies* 2009, vol. 17, p. 165-184, p. 171; zie ook [www.huwelijksdwangenachterlating.nl/wat-is-huwelijksdwang-1](http://www.huwelijksdwangenachterlating.nl/wat-is-huwelijksdwang-1) (laatstelijk geraadpleegd op 19 oktober 2020).

14 Zie [www.huwelijksdwangenachterlating.nl/wat-is-huwelijksdwang-1](http://www.huwelijksdwangenachterlating.nl/wat-is-huwelijksdwang-1) (laatstelijk geraadpleegd op 19 oktober 2020).

van eventuele ‘interventie’.<sup>15</sup> De cultuur, die ons vreemd is, wordt zo gezien neergezet als problematisch.<sup>16</sup>

Dit is een tamelijk negatieve manier van kijken naar het gearrangeerde huwelijk en bovendien een beperkte manier. Het is kijken met een Eurocentrisch frame<sup>17</sup> of bril, die geslepen is door Europese waarden en culturele codes.<sup>18</sup> Dit vernauwt onze blik. Met deze bril op projecteren we de normen en waarden waarop het autonome huwelijk drijft, namelijk vrijheid en individualiteit, op het gearrangeerde huwelijk. Op basis van die normen en waarden rekenen we met het gearrangeerde huwelijk af, zonder dit te kennen. Bovendien plaatsen we het gearrangeerde huwelijk in oppositie met het autonome huwelijk, wat, nogmaals, voor velen als de norm geldt. Dit is geen neutraal uitgangspunt. Waar namelijk het autonome huwelijk geldt als de norm, wordt het gearrangeerde huwelijk, de Ander.<sup>19</sup>

Deze notie nodigt de lezer uit om de Eurocentrische bril af te doen waarmee we van buitenaf naar een andere cultuur kijken. Deze biedt namelijk een perspectief dat is bepaald door het liberalisme en het individualisme. Het is cultureel gekleurd en is als ‘bevooroordeeld’ en ‘historisch beperkt’ gekenschetst.<sup>20</sup> Willen we het gearrangeerde huwelijk van binnenuit begrijpen en op waarde schatten, dan zouden we onbevooroordeeld aandacht moeten hebben voor zijn eigen merites, fundamenteën, normen en waarden.

Wat zijn dan die fundamenteën, als die niet ondersteund worden door vrijheid en individualiteit? En hoe kan die kennis het Nederlandse beleid rondom huwelijksdwang dat sceptisch naar het gearrangeerde huwelijk kijkt, ten dienste zijn? In het tweede deel van deze notie wordt het gearrangeerde huwelijk in kaart gebracht. Daarbij wordt ingezoomd op het ‘traditionele gearrangeerde huwelijk,’ waarbij de ouderen de beslissing nemen inzake de partnerkeuze van hun kinderen, zonder wezenlijke inspraak van die kinderen.<sup>21</sup> Natuurlijk zijn er vele gearrangeerde huwelijken waarin naast de ouderen ook de jongeren meebeslissen in hun partnerkeuze. Er zijn verschillende typen van gearrangeerde

huwelijken die variëren van ‘traditioneel’ tot ‘modern’.<sup>22</sup> Deze verschillende typen zijn een weergave van de verschillende gradaties van betrokkenheid, inspraak en vrijheid van de huwbare kinderen bij de partnerselectie.<sup>23</sup> In het derde deel zal worden ingaan op deze variëteit binnen het gearrangeerde huwelijkslandschap. Daarbij wordt ingegaan op de mogelijke conflicten die kunnen ontstaan als jonge mensen meer vrijheid eisen inzake de partnerkeuze en hoe het Nederlandse beleid deze conflicten dient te waarderen. Tot slot volgt een conclusie met suggesties voor nader onderzoek op het terrein van het gearrangeerde huwelijk.

## 2. Wat is het gearrangeerde huwelijk?

Er bestaat niet zoiets als hét gearrangeerde huwelijk.<sup>24</sup> Er bestaan verschillende typen van gearrangeerde huwelijken die in de literatuur worden ondergebracht in drie hoofdcategorieën: het ‘traditioneel gearrangeerde type’,<sup>25</sup> waarbij de ouderen de huwelijkskeuze domineren; ‘half-gearrangeerde types’<sup>26</sup> waar ouderen samen met de kinderen de huwelijken arrangeren; of de onafhankelijk gearrangeerde huwelijksstypes, waarbij de huwbare kinderen zelf hun partners uitkiezen en de ouderen het huwelijk verder ‘arrangeren’.<sup>27</sup> Ik kom hier in het derde deel uitgebreid op terug.

Voor nu is het van belang om uiteen te zetten wat de gedeelde fundamentele normen en waarden zijn van het gearrangeerde huwelijkssysteem, waarbij de nadruk ligt op wat in de literatuur doorgaat als het ‘traditionele’ gearrangeerde huwelijk. Wat in dit deel geschetst wordt is het ‘ideaaltype’<sup>28</sup> van het gearrangeerde huwelijk. Het autonoom huwelijk is overigens ook een ideaaltype. Het gaat ervan uit dat individuen volledig vrij en zonder invloed van derden uit liefde voor een partner kiezen.<sup>29</sup> Ondanks het feit dat de realiteit vaak anders uitpakt – de voorbeelden zijn talrijk – wordt nog altijd uitgegaan van dit ideaaltype.<sup>30</sup> Iets vergelijkbaars geldt ook voor het gearrangeerde huwelijk.

15 Bij het ‘welbewust instemmen’ is er geen dwang en dus geen reden voor interventie, zie hiervoor [www.huwelijksdwangenachterlating.nl/wat-is-huwelijksdwang-1](http://www.huwelijksdwangenachterlating.nl/wat-is-huwelijksdwang-1) (laatstelijk geraadpleegd op 19 oktober 2020).

16 Enright 2009, p. 338.

17 F. Ahmad, ‘Graduating towards marriage? Attitudes towards marriage and relationships among university-educated British Muslim women’, *Culture and Religion* 2012, vol. 13, p. 193-210, p. 194.

18 Vergelijk S.R. Moosavinia e.a., ‘Edward Said’s *Orientalism* and the Study of the Self and the Other in Orwell’s *Burmese Days*’, *Studies in Literature and Language* 2011, vol. 2, afl. 1, p. 103-113, p. 104.

19 Zie Enright 2009, p. 338; R. Pande, ‘Geographies of Marriage and Migration: Arranged Marriages and South Asians in Britain’, 2014 *Geography Compass* 2014, vol. 8, afl. 2, p. 75-86, p. 77.

20 Zo kijkt het ‘Occident’ naar het ‘Oriënt,’ beschreven in Moosavinia e.a. 2011, p. 104.

21 P.J. Gagoomal, ‘A “Margin of Appreciation” for “Marriages of Appreciation”: Reconciling South Asian Adult Arranged Marriages with the Matrimonial Consent Requirement in International Human Rights Law’, *The Georgetown Law Journal* 2017, vol. 97, p. 589-620, p. 592.

22 Deze concepten zijn natuurlijk ook constructen. Volgens Weber is een systeem traditioneel als een heilige orde de legitimiteit ervan bepaalt en is doorgegeven als iets dat er altijd is geweest, Weber 1947, p. 341, zoals verwezen door R.A. Nisbet, *The Sociological Tradition*, Londen: Heinemann 1966, p. 142; voor een uitleg over de moderne man zie H.C. Triandes, ‘Some psychological dimensions of modernization.’ Gepresenteerd tijdens de 17<sup>e</sup> Congress of Applied Psychology, België, augustus 1971, p. 8, zoals verwezen door Hofstede 1980-1984, p. 151, 152.

23 De typenamen variëren in de literatuur.

24 R. Pande, ‘Becoming modern: British-Indian discourses of arranged marriages’, *Social & Cultural Geography* 2016, vol. 17, afl. 3, p. 380-400, p. 381.

25 R.B. Qureshi, ‘Marriage Strategies among Muslims from South Asia’, *The American Journal of Islamic Social Sciences* 1991, vol. 10, afl. 3, zoals verwezen door Zaidi & Shuraydi 2002, p. 496.

26 Zie S.A. Patel, *An Exploration Study of Arranged-Love Marriage in Couples From Collective Cultures* (diss. Northern Illinois University), Ann Arbor: ProQuest LLC 2016, p. 10.

27 Shariff 2012, p. 558.

28 M. Weber, *Gesammelte Aufsätze zur Wissenschaftslehre*, Tübingen: J.C.B. Mohr 1988, p. 191.

29 Zie W.J. Goode, *World Revolution and Family Patterns*, New York: The Macmillan Company 1970, p. 7.

30 *Ibid.*, parafrasering van Goode die inzoomt op het kerngezin.

Het gearrangeerde huwelijk wordt in vele delen van de wereld gepraktiseerd, zoals Azië, Noord-Afrika en het Midden-Oosten<sup>31</sup> en komt ook in Nederland voor.<sup>32</sup> Het is geen individuele onderneming maar iets dat de groep aangaat en dus is de beslissing wie met wie trouwt een familieaangelegenheid gebaseerd op familiebelangen.<sup>33</sup> Het zijn vaak de ouders die een huwelijk arrangeren, orkestreren of instigeren.<sup>34</sup> Ook kunnen andere leden uit de familie, grootfamilie<sup>35</sup> of gemeenschap betrokken zijn in het arrangeren van een huwelijk.<sup>36</sup> Ouderen oefenen grote invloed uit op de partnerkeuze, met andere woorden wie in de familie wordt opgenomen.<sup>37</sup>

Het gearrangeerde huwelijk is een alliantie tussen families, een relatie tussen twee groepen.<sup>38</sup> Men zoekt een geschikte kandidaat uit door een geschikte familie uit te kiezen en waarmee de eigen familie wordt uitgebreid.<sup>39</sup> De groeps-compatibiliteit wordt hier getoetst waaruit de individuele compatibiliteit volgt, ofwel: als de groep van de huwelijkspartner bij jouw groep past, dan zal die partner ook bij jou passen. De partnerselectie geschiedt op basis van objectieve of pragmatische selectiegronden van de

huwelijkskandidaten.<sup>40</sup> Te denken valt aan de economische, sociale, religieuze en culturele achtergrond van de families, opleiding, beroep en toekomstperspectieven van de huwelijkskandidaten én de families – het zijn namelijk de families die bij elkaar moeten passen, die als het ware ‘een klik moeten hebben’.<sup>41</sup> In dit systeem wordt grote waarde gehecht aan de familie cohesie. Deze mag door de komst van een nieuw familielid niet wezenlijk worden verstoord. Het huwelijk is een van de weinige rechtsfiguren die ‘van vreemden familie maakt’;<sup>42</sup> het verbindt twee families en versterkt deze.<sup>43</sup> Zodra een vreemde groep familie wordt, krijgt het nieuwe koppel daardoor een legitieme, veilige en duurzame thuishaven voor hun echtelijke verbintenis. Dit ondersteunt de stabiliteit van het huwelijk.<sup>44</sup> Het gearrangeerde huwelijk creëert bovendien verdere allianties tussen familieleden, zoals die tussen schoonmoeder en schoondochter.<sup>45</sup>

Als in het gearrangeerde huwelijkssysteem de ouders van een (groot)familie de verantwoordelijkheid hebben om goede huwelijkskandidaten te selecteren, dan betekent dit dat de huwbare kinderen die verantwoordelijk niet hebben. Het is verleidelijk dit louter te vangen in de taal van vrijheid, namelijk de vrijheid van partnerkeuze en te oordelen dat kinderen in een gearrangeerde huwelijkscultuur onvrij zijn en geen zelfbeschikkingsrecht hebben. Maar zoals gezegd is dit een beperkte manier van kijken naar het gearrangeerde huwelijk: het verhindert een diepgaand begrip van dit systeem.

In het gearrangeerde huwelijkssysteem zijn de ouders, die als senior en wijs gelden, verplicht om de rol op zich te nemen van de partnerselectie.<sup>46</sup> Ze zijn niet vrij om hier onderuit te komen. Op hun beurt dienen jonge mensen juist ontheven te worden van zoiets risicovols als de partnerselectie: die wordt gezien als een zware last die door de sterkste schouders moet worden gedragen. Het gearrangeerde

- 31 R. Penn, 'Arranged Marriages in Western Europe: Media Representations and Social Reality', *Journal of Comparative Family Studies* 2011, vol. 42, afl. 5, p. 637-650, p. 637; zie ook N.D. Manglos-Weber & A.A. Weinreb, 'Own-Choice Marriage and Fertility in Turkey', *Journal of Marriage and Family* 2017, vol. 79, afl. 2, p. 372-389, p. 373.
- 32 Vaak wordt het fenomeen gearrangeerd huwelijk vermeld in factsheets over huwelijksdwang, zie [www.huwelijksdwangenachterlating.nl/wat-is-huwelijksdwang-1](http://www.huwelijksdwangenachterlating.nl/wat-is-huwelijksdwang-1) (laatstelijk geraadpleegd op 19 oktober 2020) en Bakker & Noor 2015, [www.kis.nl/sites/default/files/bestanden/Publicaties/factsheet-huwelijksdwang.pdf](http://www.kis.nl/sites/default/files/bestanden/Publicaties/factsheet-huwelijksdwang.pdf) (laatst geraadpleegd op 19 oktober 2020).
- 33 Vergelijk verschillende definities in bijvoorbeeld, Bakker & Noor 2015, p. 4; S. Davé, 'Matchmakers and cultural compatibility: Arranged marriage, South Asians, and American television', *South Asian Popular Culture* 2012, vol. 10, afl. 2, p. 167-183, p. 168; A.U. Zaidi & M. Shuraydi, 'Perceptions of Arranged Marriages by Young Pakistani Muslim Women Living in a Western Society', *Journal of Comparative Family Studies* 2002, vol. 33, afl. 4, p. 495-514, p. 496; P. Wood, 'Marriage and Social Boundaries among British Pakistanis', *Diaspora* 2011, vol. 20, afl. 1, p. 40-64, p. 41; F.B. Ternikar, *Revisiting the Ethnic Family: An Analysis of Marriage Patterns Among Hindu Muslim, and Christian South Asian Immigrants*, Dissertatie, Chicago, Illinois: Loyola University Chicago 2004, p. 41; A. Khurshid, 'Love marriage or arranged marriage? Choice, rights, and empowerment for educated Muslim women from rural and low-income Pakistani communities', *Compare A Journal of Comparative and International Education* 2018, p. 1-17, p. 1; M. Aguiar, 'Arranged marriage, Cultural Regeneration in Transnational South Asian Popular Culture', *Cultural Critique* 2013, vol. 84, p. 181-214, p. 182; K. Charsley & A. Shaw, 'South Asian transnational marriages in comparative perspective', *Global Networks-A Journal of Transnational Affairs* 2006, vol. 6, p. 331-344, p. 338.
- 34 R. Huch, 'Romantic Marriage', in: H. Keyserling (red.), *The Book of Marriage: A new interpretation by twenty-four leaders of contemporary thought*, New York: Harcourt, Brace & Company 1926, p. 168, 177, zoals verwezen door Gagoomal 2009, voetnoot 112, p. 607; Davé 2012, 168; Zaidi & Shuraydi 2002, p. 496.
- 35 Familie bestaat uit man, vrouw en kind(eren), grootfamilie bestaat daarnaast uit grootouders, ooms, tantes, neven en nichten, zie G. Hofstede, *Culture's Consequences – Abridged Edition*, California: Sage Publications 1980 1984, p. 149.
- 36 Wood 2011, p. 41; Ternikar 2004, p. 41; Enright 2009, p. 331.
- 37 Zie voor meer G.L. Fox, 'Love Match and Arranged Marriage in a Modernizing Nation: Mate Selection in Ankara, Turkey', *Journal of Marriage and Family* 1975, vol. 37, afl. 1, p. 180-193, p. 181.
- 38 Het is zelfs een contract tussen families, zie Zaidi & Shuraydi 2002, p. 496.
- 39 Over selectie uit een 'goede familie,' zie Aguiar 2013, p. 182; zie ook Manglos-Weber & Weinreb 2017, p. 373.

- 40 Charsley and Shaw 2006, p. 338 spreken over 'corporate interests'; Bejanyan spreekt over pragmatische eigenschappen, zie K. Bejanyan e.a., 'Associations of Collectivism with Relationship Commitment, Passion, and Mate Preferences: Opposing Roles of Parental Influence and Family Allocentrism', *PLoS ONE* 2015, vol. 10, afl. 2, p. 1-24, p. 3.
- 41 J.E. Myers & L.R. Tingle, 'Marriage Satisfaction and Wellness in India and the United States: A Preliminary Comparison of Arranged, Marriages and Marriages of Choice', *Journal of Counselling & Development* 2005, vol. 83, p. 183-190, zoals verwezen door Bejanyan e.a., p.3; Gagoomal 2017, p. 593.
- 42 S. Coontz, *Marriage, a History, How Love Conquered Marriage*, New York: Penguin Group 2005, p. 6.
- 43 Fox, p. 181.
- 44 Manglos-Weber & Weinreb 2017, p. 373, die het heeft over grootgezinnen en huwelijksstabiliteit.
- 45 Zie bijvoorbeeld Goode 1970, p. 240; zie R.O. Blood, *The Family*, New York: Free Press 1972, p. 293-296, zoals verwezen door Fox 1875, p. 187.
- 46 Groepsculturen gaan meer uit van verplichtingen jegens elkaar, zie G. Hofstede, *Cultures and organizations*, New York: McGraw-Hill 1997 en G. Hofstede, *Cultures Consequences*, California: Sage Publications 2001. Als voorbeeld van de plicht om huwelijken te arrangeren, zie A. Shaw, 'Kinship, Cultural Preference and Immigration, Consanguineous Marriage Among British Pakistanis', *Royal Anthropological Institute* 2001, vol. 7, afl. 2, p. 315-334, p. 324. Ook als kinderen partners selecteren, blijven de ouders hun verplichte rol spelen, zie bijvoorbeeld Manglos-Weber & Weinreb 2017, p. 373, 374. De gearrangeerde huwelijkstypes (zoals later beschreven in dit stuk) zijn een weergave van een blijvende ouder-betrokkenheid.

huwelijkssysteem gaat er bovendien van uit dat jongeren niet in staat zijn om zelf te kiezen, want ze zullen niet wijs kiezen of ze zullen de keuze baseren op zoiets 'vluchtig' en 'onredelijks' als de verliefdheid.<sup>47</sup> Dat bedreigt de orde in de familie en de gemeenschap.<sup>48</sup> Daarom moet het gedrag van jongeren gecontroleerd worden en worden zij beperkt in hun (seksuele) contacten met mogelijke huwelijkspartners.<sup>49</sup> Ongehuwden moeten dus afgehouden, 'gesegregeerd' worden van de partnerkeuze. Het levert bovendien schaamte op als de ouders gepasseerd worden in de vervulling van hun taken, als de jongeren die taak overnemen.<sup>50</sup> Het moge duidelijk zijn dat hieraan een ander beeld van jongeren en jongvolwassenen en hun rol in de samenleving ten grondslag ligt dan het juridische, hegemonische beeld dat jongeren vanaf 18 jaar als volwassen beschouwt.<sup>51</sup>

Het bovenvermelde toont een paar belangrijke eigenschappen van de gearrangeerde huwelijkscultuur, namelijk dat het een hiërarchisch systeem is, diep ingebed in een groeps-cultuur en gestuurd wordt door het gezag van de ouderen. Hieronder wordt nader ingegaan op deze eigenschappen, die overigens sterk met elkaar zijn verweven.

### 2.1 Hiërarchie

Het gearrangeerde huwelijkssysteem is een hiërarchisch systeem.<sup>52</sup> Wil men het gearrangeerde huwelijk begrijpen vanuit zijn eigen merites dan dient men eerst hiërarchie te begrijpen. Hier, echter, stuiten we meteen op een probleem: er is een 'aversie tegen hiërarchie'.<sup>53</sup> Vanuit egalitair en liberaal perspectief is dat logisch: hiërarchie wordt gezien als onvrij en ongelijk.<sup>54</sup> Maar los van vrijheid en gelijkheid, biedt hiërarchie een zekere waarde.

Hiërarchie is een sociaal principe dat de rangorde bepaalt van mensen (elementen) in relatie tot een groep of organisatie (geheel) waar ze deel van uitmaken.<sup>55</sup> In deze rangorde is een gedeeld normen- en waardensysteem geïntegreerd.<sup>56</sup> Elk lid van de groep is gebonden aan voorschriften en de

grenzen die de groep stelt.<sup>57</sup> Rollen worden toebedeeld met bijbehorende verplichtingen.<sup>58</sup> Er is groepscontrole op het naleven van die verplichtingen.<sup>59</sup> Bovenaan de groep staat het hoofd en onder haar/hem/hen staat iemand anders en daar weer onder andere mensen. Het is een verticale rij van mensen, gerangschikt op basis van moreel gezag en status. Het geheel functioneert soepel als ieder zijn/haar rol vervult, en de daarbij horende status krijgt.<sup>60</sup> Men is onderling afhankelijk van elkaar. Het hoofd heeft de rol van gezagsdrager. Het hoofd houdt de groep bij elkaar door in het belang van de groep te beslissen. Het hoofd heeft misschien wel het voorrecht om te beslissen over de huwelijkskandidaten, maar dit privilege dient niet het hoofd zelf, maar de groep.<sup>61</sup>

### 2.2 Groeps-cultuur

Het gearrangeerde huwelijk is diep ingebed in een groeps-cultuur. In een groeps-cultuur denkt en handelt men namens en in het belang van de groep.<sup>62</sup> Het gaat niet om het eigen ik. Dit wordt terzijde geschoven of opgeofferd.<sup>63</sup> Het individu wordt geïncorporeerd, geabsorbeerd en onderhouden door de groep.<sup>64</sup> Zoals gezegd hebben groepsleden nauwe banden met elkaar en voorgeschreven verplichtingen.<sup>65</sup> Dit is anders voor een individu: deze heeft een losse groepsbinding<sup>66</sup> en stelt het eigen belang boven dat van de groep.<sup>67</sup> Een lid van een groep ziet zichzelf niet als individu.<sup>68</sup> Noch is loskomen van de groep een vanzelfsprekendheid of doel.

Om de groep te begrijpen wordt in de literatuur het lichaam als metafoor gebruikt.<sup>69</sup> Een lichaam is een geheel, het vertegenwoordigt de groep, en bestaat uit verschillende delen, die de leden van een groep vertegenwoordigen. Alle lichaamsdelen zijn verbonden en afhankelijk van het geheel. Zo is een hand afhankelijk van het hoofd en hart, en andersom. Het lichaam functioneert als geheel. Een hand kan niet losbreken en op zichzelf verder gaan, die sterft

47 Coontz 2005, p. 5; zie bijvoorbeeld Fox 1975, p. 180; zie ook Bejanyan 2015, p. 3.  
 48 W.J. Goode, 'The Theoretical Importance of Love', *American Sociological Review* 1959, vol. 24, afl. 1, p. 38-47, p. 43; zie bijvoorbeeld ook Manglos-Weber & Weinreb 2017, p. 373, 374.  
 49 Goode 1959, p. 43.  
 50 Als voorbeeld van zulk een schaamte zie Shaw 2001, p. 330; zie voor schaamte in het algemeen bij groeps-culturen N.P. Gilani, 'Conflict management of mothers and daughters belonging to individualistic and collectivistic cultural backgrounds: a comparative study', *Journal of Adolescence* 1999, vol. 22, p. 853-865, p. 854, 855; zie ook D. Riesman e.a., *The Lonely Crowd: A study of the American Changing Character*, New Haven: Yale University Press 1961, p. 24.  
 51 Zie in het algemeen hierover Goode 1959.  
 52 G.P. Monger, *Marriage Customs of the World: From Henna to Honeymoon*, Santa Barbara, California: ABC-CLIO 2004, p. 13.  
 53 L. Dumont, *Homo Hierarchicus*, Chicago: University of Chicago Press 1980, p. 239, zie ook p. 19.  
 54 *Ibid.*, p. 19.  
 55 *Ibid.*, p. 66, 240; Thompson e.a., *Cultural Theory*, Boulder, San Francisco: Westview Press 1990, p. 59 over elementen en het geheel.  
 56 T. Parsons, 'A revised analytical approach to the theory of social stratification,' in: R. Bendix & S.M. Lipset (reds.), *Class, status and power*, Londen: Glencoe 1954, zoals verwezen door Dumont, p. 19.

57 Thompson e.a. 1990, p. 6.  
 58 *Ibid.*  
 59 *Ibid.*  
 60 Dit idee zie je terug bij verschillende auteurs w.o. Thompson e.a. 1990, p. 6, Dumont 1980, p. 239-244; R.A. Dahl, *Democracy and its Critics*, New Haven: Yale University 1989, p. 52-64, 73.  
 61 Zie voor meer A. de Tocqueville, *Democracy in America*, Londen: Everyman's Library 1994, Vol II, p. 196.  
 62 Zie voor een rijkdom aan voorbeelden Hofstede 1980-1984.  
 63 Zie bijvoorbeeld F. Critelli, 'Between Law and Custom: Women, Family Law and Marriage in Pakistan', *Journal of Comparative Family Studies* 2012, vol. 43, afl. 5, p. 673-693, p. 677; zie in het algemeen over groepsdenken in traditionele families, Tocqueville 1994, p. 98-99; zie over opoffering individualisme A. Shaw, *A Pakistani Community in Britain*, Oxford: Blackwell 1988, p. 6.  
 64 Thompson e.a. 1990, p. 5; M. Douglas, 'Cultural Bias', in: M. Douglas, *The Active Voice*, Londen: Routledge and Kegan Paul 1982, p. 190-192, 201-203, zoals verwezen door Thompson e.a. 1990, p. 5, 6; M. Douglas, *Risk and Blame*, Londen, New York: Routledge 1992.  
 65 Thompson e.a. 1990, p. 5.  
 66 *Ibid.*, p. 7.  
 67 R.R. Hamon & B.B. Ingoldsby (red.), *Mate Selection Across Cultures*, California: Sage Publications, Inc. 2003, p. 211.  
 68 Naar analogie met Riesman: de traditionele mens...ziet zichzelf niet als individu, Riesman e.a. 1961, p. 17.  
 69 Dumont 1980, p. 243, 244; P. Crone, *Pre-Industrial Societies*, Oxford: One-world Publications 2003, p. 99, 107, 108.

simpelweg af. En zonder hand is het lichaam ook niet compleet, het is altijd beschadigd. Kortom, een groep functioneert alleen als alle leden in de groep blijven. Een te groot individualisme breekt de groep op, brengt pijn en schaamte. Het is niet voor niets dat de straf groot is voor iemand die wil losbreken en zijn/haar eigen gang wil gaan.<sup>70</sup>

Deze schets is wederom een weergave in essentie, van een groep(scultuur). Natuurlijk zijn groepen niet zo rigide en natuurlijk maakt het individualisme steeds meer deel uit van groeps culturen. Maar een essentiële weergave van een groep dient als een belangrijk vertrekpunt om het gearrangeerde huwelijkssysteem op zijn merites te begrijpen.

### 2.3 Gezagscultuur

In de gearrangeerde huwelijkscultuur selecteren de ouderen de huwelijkskandidaten voor de jongeren. In de huidige tijd zien we een steeds grotere betrokkenheid van jongeren in de partnerkeuze.<sup>71</sup> Toch is de rol van de ouderen in dezen niet helemaal weg te denken.<sup>72</sup> Ouderen zien het als hun plicht om zich te bemoeien met de partnerkeuze. Ze hebben de nodige levenservaring en ze worden als wijzer gezien. Dat geeft hen een zekere status en op basis daarvan genieten ze gezag.<sup>73</sup> Met gezag wordt hier het gezag van ouderen bedoeld en niet het *juridische* gezag zoals bijvoorbeeld neergelegd in het Nederlandse Burgerlijk Wetboek.

Als de ouderen in de gearrangeerde huwelijkscultuur beslissingen nemen omtrent de partnerkeuze, wordt daar grote waarde aan gehecht. Ouderen worden geëerd en men zoekt hun oordeel op.<sup>74</sup> Men vertrouwt namelijk op hun oordeel.<sup>75</sup> *Ipse dixit*: het is waar, want hij heeft het gezegd. Wederom is dit een ideaalbeeld van hoe gezag wordt gewaardeerd. In de praktijk wijst men het gezag van ouderen vaak genoeg af, zoals zal blijken in het volgende deel.

Maar eerst, hoe dient gezag te worden uitgelegd? Dat is niet eenvoudig. Want, om Arendt aan te halen 'we zijn niet meer in staat te weten wat gezag echt is'.<sup>76</sup> 'Gezag is verdwenen uit de moderne wereld'.<sup>77</sup> We hebben het er nauwelijks meer over. Toch is gezag overal.

Gezag<sup>78</sup> is moeilijk te definiëren.<sup>79</sup> Gezag inspireert tot vrijwillige gehoorzaamheid.<sup>80</sup> Het inspireert tot het goede en het scheidt veiligheid.<sup>81</sup> Volgens Nisbet is 'in een traditionele samenleving gezag ... diep ingebed in de sociale functies van de familie' het ondersteunt 'de innerlijke orde van een familie [...]'.<sup>82</sup> Traditioneel gezag is gebaseerd op het 'geloof dat het vanouds bestaat', dat het een om een 'overstijgende wijsheid' gaat.<sup>83</sup> Gezag komt tot uiting in relaties waar men zich loyaal voelt jegens elkaar.<sup>84</sup> In elke familie bestaat gezag, immers 'families zijn disciplinaire entiteiten'.<sup>85</sup> 'De noodzaak voor gezag is een basisbehoefte'.<sup>86</sup> Dit geldt zeker voor kinderen.<sup>87</sup> Als gezagsdragers dragen ouders zorg voor hun kinderen en anderen.<sup>88</sup> Gezag en loyaliteit aan dat gezag houden de groep bij elkaar.<sup>89</sup>

Het gezag van ouderen, waarnaar de kinderen zich schikken, is niet hetzelfde als *macht* van de ouderen. Vaak worden gezag en macht door elkaar gebruikt.<sup>90</sup> Maar in deze denkwijze kan macht leiden tot tirannie, terwijl gezag uitgaat van een zachtere kracht.<sup>91</sup> Gezag is niet bedoeld om iemand angst aan te jagen of om iemand te domineren.<sup>92</sup> Het zorgt er juist voor dat mensen vrijwillig gehoorzamen aan het gezag en zich niet gedwongen voelen.<sup>93</sup> Als ze zich wel gedwongen voelen, dan is het gezag niet legitiem.<sup>94</sup>

Wat maakt een goede gezagdrager? Volgens Sennett heeft hij/zij een ontwikkeld beoordelingsvermogen, weet gerust te stellen en inspireert tot gehoorzaamheid.<sup>95</sup> Zijn/haar leiderschap wordt vertrouwd.<sup>96</sup> Zij/hij kent jou beter dan jij jezelf kent, weet wat het beste voor jou is.<sup>97</sup> Zij/hij doorziet jou.<sup>98</sup> De kwaliteiten van de voorgedragen ook bij de gezagsdrager: zo is hij/zij moreel competent, deugdzaam, wijs en bewaakt de waarden en normen van de groep.<sup>99</sup>

70 Vergelijk Thompson e.a. 1990, p. 59.

71 Zie bijvoorbeeld Pande 2015, p. 180, Manglos-Weber & Weinreb 2017.

72 Zie bijvoorbeeld Manglos-Weber en Weinreb 2017, p. 373, 374; Gagoomal 2009, p. 597.

73 Vergelijk M. Weber, *The Theory of Social and Economic Organization*, A.M. Henderson & T. Parsons (vert.), in: T. Parsons (red.), New York: Oxford University Press 1947, p. 341, zoals verwezen door Nisbet 1966, p. 142.

74 Vergelijk R. Pande, 'I arranged my own marriage': arranged marriages and post-colonial feminism', *Gender, Place & Culture* 2015, vol. 22, afl. 2, p. 172-187, p. 177.

75 Zie bijvoorbeeld M. Shams Uddin, 'Arranged marriage: a dilemma for young British Asians', *Diversity in Health and Social Care* 2006, vol. 3, p. 211-19, p. 213; zie ook [www.huwelijksdwangenachterlating.nl/wat-is-huwelijksdwang-1](http://www.huwelijksdwangenachterlating.nl/wat-is-huwelijksdwang-1) (laatstelijk geraadpleegd op 19 oktober 2020).

76 H. Arendt, *Between Past and Future*, New York: Penguin Books 1977, p. 92.

77 Arendt 1977, p. 91.

78 Nisbet 1966, p. 107-173 voor een uitgebreide uitleg over gezag.

79 R. Sennett, *Authority*, New York: W.W. Norton 1980, p. 16.

80 Sennett 1980, p. 22, die Weber aanhaalt zonder bronvermelding; Arendt 1977, p. 93.

81 A. de Tocqueville, *Democracy in America II*, p. 298, 303, zoals verwezen door Nisbet 1966, p. 114 en Nisbet 1966, p. 151.

82 Nisbet 1966, p. 107.

83 Nisbet 1966, p. 142, zie ook Sennett 1980, p. 21.

84 Weber 1947, p. 341, zoals verwezen door Nisbet 1966, p. 142; zie ook Zimmerman 2008, p. 215: uit loyaliteit doe je voor je familie veel.

85 Zimmerman 2008, p. 215.

86 Sennett 1980, p. 15; zie ook Arendt 1977, p. 92.

87 *Ibid.*

88 *Ibid.*; zie ook Arendt 1977, p. 92.

89 Nisbet 1966, p. 163.

90 Sennett 1980, p. 18; Arendt 1977, p. 92, 93.

91 Sennett 1980, p. 15-22, voor voorbeelden van gezag dat zachter is dan macht.

92 Ik leid dit af uit Sennett 1980, p. 19.

93 Zie meer hierover Sennett 1980, p. 22, die Weber aanhaalt zonder bronvermelding; zie ook Arendt 1977, p. 93.

94 Sennett 1980, p. 22.

95 *Ibid.*, zie ook p. 17, 18, zie ook 19.

96 Zie over 'entrusted' leiderschap, Dahl 1989, p. 52; zie ook Ahmad 2012, p. 201 over vertrouwen in ouders bij de partnerkeuze.

97 MTV Documentaire, *True Life: I'm Having an Arranged Marriage*, 2007, zoals verwezen door Gagoomal 2017, p. 617; Pande 2016, p. 387; Gagoomal 2017, p. 615.

98 Zie Sennett 1980, p. 17 over een dirigent die zijn orkest doorgrondt.

99 Voor meer zie Dahl 1989, p. 52-65.

Samenvattend: in wezen is het gearrangeerde huwelijks-systeem hiërarchisch georganiseerd. Niet iedereen wordt geacht huwelijkspartners te kunnen selecteren. Dit wordt voorbehouden aan de hoger geplaatsten in de hiërarchie vanwege hun ervaring en wijsheid. Zij genieten status, gezag en vertrouwen. Het zijn veelal de ouders en andere leden van een (groot)familie, die de verantwoordelijkheid en de plicht hebben om de huwelijkskandidaten te selecteren uit goede families, die hun huwbare kinderen gezagstrouw aanvaarden, waarna de families aan elkaar verbonden worden opdat er een legitieme, veilige en duurzame thuishaven ontstaat voor de echtelijke verbintenis van het koppel. Komt er eenmaal een huwelijk, dan draagt deze de goedkeuring en steun van de hele groep. Niet alleen zorgt dit voor de stabiliteit van het huwelijk en de groep. Het schept ook een lotsverbondenheid. Het huwelijk is namelijk een alliantie die de gehele groep aangaat. Waar in de autonome huwelijkscultuur de vrijheid om zelf een partner uit te kiezen als positief worden ervaren, wordt in de gearrangeerde huwelijkscultuur het als positief ervaren dat ouderen de jongeren beschermen tegen de risico's van partnerselectie. Partnerselectie wordt gezien als een zware, complexe onderneming die de sturing en betrokkenheid nodig heeft van de hoger geplaatsten in de familie en de gemeenschap.

### 3. Modernisering van het gearrangeerde huwelijk – conflicten en oplossingen

Wat hierboven is geschetst zijn de fundamentele normen en waarden van het ideaaltypische gearrangeerde huwelijks-systeem waarin ouders beslissen en kinderen volgen. Dit ideaaltype is een constructie.<sup>100</sup> Het dient om het gearrangeerde huwelijk in zijn essentie in kaart te brengen en met een onbevooroordeelde blik te bestuderen. Het ideaaltype is tevens een 'meetlat'.<sup>101</sup> Het is een manier om afwijkingen van dat ideaaltype te vergelijken met het ideaaltype.<sup>102</sup> Concreet dient het om de gevarieerde werkelijkheid rondom het gearrangeerde huwelijk te begrijpen. Laten we nu een blik werpen op deze werkelijkheid.

#### 3.1 Modernisering van het gearrangeerde huwelijk

Het gearrangeerde huwelijk toont steeds vaker individualiserende tendenzen.<sup>103</sup> Steeds vaker (hoewel niet altijd) gaan huwbare kinderen niet zomaar af op het gezag van de ouders – de ene keer omdat zij niet meer geloven dat de ouderen in staat zijn namens hen te beslissen, de andere keer omdat het gezag niet altijd juist wordt uitgeoefend door de ouderen.<sup>104</sup> Steeds meer eisen kinderen inspraak inzake de partnerkeuze. Kinderen willen betrokken zijn in de huwelijksselectie en willen instemmen in de huwelijkskeuze.

Zoals eerder aangegeven, vinden we in het gearrangeerde huwelijkslandschap verschillende typen terug die variëren van zogenaamde traditionele types, waarbij de ouders de partnerkeuze domineren tot meer lossere types waarbij de huwbare kinderen betrokkenheid, inspraak en vrijheid hebben rondom de partnerkeuze.<sup>105</sup> Zo heb je het 'traditioneel gearrangeerde type',<sup>106</sup> ook wel 'geplande'<sup>107</sup> of 'strikt gearrangeerde' type genoemd,<sup>108</sup> waarbij de ouders de regie voeren zonder verdere betrokkenheid van de kinderen. Dit kunnen we ook wel duiden als het hiërarchische type.<sup>109</sup> Een variant hierop is wanneer de ouders een kind snel uithuwelijken om het te behoeden voor misstappen.<sup>110</sup> Weer een andere variant is het 'gemodificeerd traditionele huwelijk': hier krijgen kinderen de keuze uit een aantal voorgeselecteerde kandidaten.<sup>111</sup> Een iets minder traditionele vorm is het 'delegatie' of 'interventie' type: kinderen uiten wat zij prefereren in een partner en de ouders houden daar rekening mee in hun selectieproces.<sup>112</sup> Dan heb je 'samenwerkingstypes' waar zowel de ouders als de kinderen volledig bij betrokken zijn.<sup>113</sup> Dit heet ook wel 'half-gearrangeerd'<sup>114</sup> of 'hybride'.<sup>115</sup> Een subcategorie hiervan is het 'samenwerkend traditionele' type, waar het kind slechts deels betrokken is bij de selectie.<sup>116</sup> Een variant op deze samenwerkingstypes is het 'geïntroduceerde gearrangeerde huwelijk': de kandidaten worden na een voorselectie aan elkaar voorgesteld en daarna kijken de kandidaten of ze bij elkaar in de smaak vallen.<sup>117</sup> Tot slot heb je de onafhankelijk gearrangeerde huwelijksstypes, waarbij de huwbare kinderen elkaar eerst uitkiezen en daarna de ouders vragen het huwelijk verder te 'arrangeren'.<sup>118</sup> Andere namen hiervoor zijn 'gearrangeerde-liefdes type', 'liefdeshuwelijk',

100 Weber 1988, p. 191.

101 L.A. Coser, *Masters of Sociological Thought*, New York: Harcourt Brace Jovanovich 1977, p. 223

102 Ibid.

103 Ahmad 2012, p. 206

104 Zie bijvoorbeeld Shams Uddin 2006; Pande 2015, p. 180, Manglos-Weber & Weinreb 2017; K. Qureshi et al., 'Marital instability among British Pakistanis: transnationality, conjugalities and Islam', *Ethnic and Racial Studies* 2014, vol. 37, afl. 2, p. 261-279.

105 De typenamen variëren in de literatuur.

106 Qureshi 1991, zoals verwezen door Zaidi & Shuraydi 2002, p. 496.

107 Gagoomal 2017, p. 592.

108 Cherlin 2012, p. 589.

109 Naar de inzichten over hiërarchie, Douglas 1992; Douglas 1986; Thompson e.a. 1990.

110 Shaw noemt dit 'shotgun marriage,' zie Shaw 2001, p. 323. Vergelijk in het algemeen Gremmen 2020/47, p. 2, over heropvoeding als strategie tegen de ontsporing van migrantenkinderen.

111 Shariff 2012, p. 558; H. Siddiqui, 'Review: Winning Freedoms', *Feminist Review* 1991, vol. 37, p. 78, 81, zoals verwezen door Enright 2009, p. 340, voetnoot 45.

112 Pande 2015, p. 178, 180; Wakil e.a., 'Between Two Cultures: A Study in Socialization of Children of Immigrants', *Journal of Marriage and Family* 1981, vol. 43, afl. 4, p. 929-940, p. 937; zie ook voor voorbeelden van betrokkenheid van kinderen Ahmad 2012.

113 Qureshi 1991, zoals verwezen door Zaidi & Shuraydi 2002, p. 496.

114 Zie S.A. Patel, *An Exploration Study of Arranged-Love Marriage in Couples From Collective Cultures* (diss. Northern Illinois University), Ann Arbor: ProQuest LLC 2016, p. 10.

115 J. Kapur, 'An arranged love marriage: India's Neoliberal turn and the Bollywood wedding culture industry', *Communication, Culture, and Critique* 2009, vol. 2, p. 221-233, zoals verwezen door Patel 2015, p. 10; Cherlin 2012, p. 590.

116 Shariff 2012, p. 558.

117 J. Khan, 'The marriage business,' *New Statesman*, 15 March 2012, zie: [www.newstatesman.com/society/2012/03/arranged-marriage-women-family](http://www.newstatesman.com/society/2012/03/arranged-marriage-women-family).

118 Shariff 2012, p. 558.

'zelfgekozen/zelf-geïnitieerde huwelijk', of het 'gearrangeerd-slechts-in-naam-type'.<sup>119</sup>

### 3.2 *Conflicten en oplossingen*

Uit het meer en meer voorkomen van deze verschillende types blijkt dat het traditionele gezag van de ouderen aan het veranderen is. De ouderen zijn niet meer de enigen die over de partnerkeuze gaan. De kinderen zien daarin graag hun eigen rol: ze willen in de beslissing delen die hun ouders eens traditioneel buiten hen om namen.<sup>120</sup>

Het is in dit veranderende gearrangeerde huwelijkslandchap dat conflicten ontstaan. Dit zijn typisch conflicten tussen 'het traditionele gezag', zoals belichaamd door de ouderen, en 'de opkomende macht van de andere leden van het gezin, wat een onvermijdelijk gevolg is van de individualisering van het gezin en de uitvergroting van de rol als burger van elk gezinslid'.<sup>121</sup>

In dit veranderende gearrangeerde huwelijkslandchap kan een kind ondanks alle goede bedoelingen van de gezagsdragers de huwelijkskeuze niet willen aanvaarden. Of het kind kan eisen dat het (mee)beslist. Dit kan tot een conflict leiden met verschillende uitkomsten. De gezagsdragers kunnen rekening houden met hun kinderen, een stapje terugdoen en hun kinderen meer zeggenschap gunnen. Maar de gezagsdragers kunnen het ook over een andere boeg gooien: er kan bijvoorbeeld druk worden gezet en dit kan uiteindelijk leiden tot een huwelijk, met of zonder instemming van de kinderen. Vanuit het groepsdenken wordt een weigerend kind als ongehoorzaam beschouwd, als een rebel, een deviant die heropgevoed dient te worden, om zo de harmonie te herwinnen in de groep. Een moderne kijk hierop laat een kind zien dat (mede)zeggenschap wil, dat voor het individuele belang opkomt maar wordt tegengehouden.

In het laatste geval zien we huwelijksdwang – in Nederland strafbaar.<sup>122</sup> Volgens het Landelijk Knooppunt Huwelijksdwang kan onder 'zachte drang', 'dreiging' of met 'toepassing van geweld' gedwongen worden tot een huwelijk, maar ook als er 'grote druk' is of 'de druk steeds verder wordt opgevoerd', of als er geen welbewuste instemming is, is sprake van dwang.<sup>123</sup> Het Nederlandse beleid gaat uit van het recht

op instemming en de vrije partnerkeuze, kortom het recht op zelfbeschikking.<sup>124</sup>

Gedwongen huwelijken zijn in het Nederlandse gedachtegoed onaanvaardbaar. Maar in het Nederlandse beleid worden gearrangeerde huwelijken, ofschoon niet strafbaar, impliciet ook als onwenselijk geacht. Immers, 'trouwen doe je uit eigen vrije wil'.<sup>125</sup> Dat is de norm. Het autonoom huwelijk lijkt dan het enige systeem dat tot blijere huwelijken leidt.<sup>126</sup> Jonge mensen krijgen impliciet de boodschap dat het gearrangeerde huwelijksstelsel afkeurenswaardig is.

Het is de vraag of een dergelijke simplificering recht doet aan de complexiteit van gearrangeerde huwelijken en/of jongeren helpt in hun positionering – zowel in de brede maatschappij als in hun eigen familie. Deze simplificering behelst ook een regelrechte afwijzing van het gearrangeerde huwelijk, de norm voor vele mensen in Nederland, en ook wereldwijd. In het gearrangeerde huwelijksstelsel kies je je partner niet zelf. Ofschoon vele gearrangeerde huwelijken uitgaan van de zelfbeschikking van de huwbare kinderen, blijven velen ervan 'traditioneel' of 'semi-traditioneel'. En al claimen kinderen een steeds grotere inspraak en krijgen die ook, tegelijk neemt het gezag van ouderen een belangrijke positie in.<sup>127</sup>

Als in het Nederlandse beleid de gearrangeerde huwelijkscultuur impliciet wordt afgewezen worden mensen uit deze cultuur afgewezen. Het is bovendien een gemiste kans. De culturen van andere mensen, migranten, worden niet zelden neergezet als problematisch.<sup>128</sup> Zoals is aangestipt in de introductie van deze bijdrage, wordt het gearrangeerde huwelijk gezien als de Ander, als een mindere variant van het huwelijk in vergelijking tot het ideaal beschouwde autonome huwelijk. Met deze houding wordt ervan uitgegaan dat er niets valt te leren van die Ander die problematisch is en onvrij. De schadelijke traditionele praktijken van de cultuur van die Ander worden dan uitvergroot, benadrukt en bestudeerd. De tendens is bovendien om oplossingen voor de schadelijke praktijken te zoeken in de westerse cultuur die vrijheid prijst en niet in de cultuur die andere waarden prijst – immers die cultuur wordt afgewezen.

Wellicht is het zinnig om het plaatje uit te breiden en kennis op te doen over de mogelijk positieve traditionele praktijken (naast natuurlijk de schadelijke) van culturen die anders zijn,

119 S. Seymour, *Women, Family, and Child Care in India: A World in Transition*, Cambridge: Cambridge University Press 1999, p. 212, zoals verwezen door M. Kandelwal, 'Arranging love: Interrogating the Vantage Point in Cross-Border Feminism', *Spring 2009 Signs* 2009, vol. 34, afl. 3, p. 583-609, p. 595; K. Kezuka, 'Late marriage and transition from arranged marriages to love matches: A search-theoretic approach', *The Journal of Mathematical Sociology* 2018, vol. 42, afl. 4, p. 237-256, p. 237; Manglos-Weber & Weinreb 2017, p. 373; Pande 2016, p. 389.

120 Zie bijvoorbeeld Shams Uddin 2006; Pande 2015, p. 180, Manglos-Weber & Weinreb 2017.

121 Geïnspireerd door Nisbet 1966, p. 124.

122 Art. 284 WvSr.

123 Zie [www.huwelijkswangenachterlating.nl/wat-is-huwelijkswang-1](http://www.huwelijkswangenachterlating.nl/wat-is-huwelijkswang-1) (laatstelijk geraadpleegd op 19 oktober 2020).

124 Bakker & Noor 2015, p. 4; Zie [www.yourright2choose.nl](http://www.yourright2choose.nl); Actieplan Zelfbeschikking van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, inzake preventie tegen huwelijksdwang – intussen opgeheven, voor het vervolg zie [www.kis.nl](http://www.kis.nl); Andere organisaties op dit terrein zijn Movisie en Platform Eer Gerelateerde Geweld. Zelfbeschikking is zelfs thema in de inburgeringscursus, zie Gemmens 2020, p. 8.

125 Zie [www.huwelijkswangenachterlating.nl/wat-is-huwelijkswang-1](http://www.huwelijkswangenachterlating.nl/wat-is-huwelijkswang-1) (laatstelijk geraadpleegd op 19 oktober 2020).

126 X. Xiaoho & M. Kind White, 'Love Matches and Arranged Marriages: A Chinese Replication', *1990 Journal of Marriage and the Family* 1990, vol. 52, p. 709-722, p. 709.

127 Zie bijvoorbeeld Manglos-Weber en Weinreb 2017, p. 373, 374; Gagoomal 2009, p. 597.

128 Enright 2009, p. 338.

inclusief het gegeven dat het gearrangeerde huwelijk veel positiefs brengt op het terrein van de lotsverbondenheid en zorg rondom de partnerselectie. Hier hoort bij kennis over hoe een goed gearrangeerde huwelijk tot stand komt maar ook waar het niet zo goed gaat. Daarbij is van vitaal belang dat de fundamenten waarop het gearrangeerde huwelijk rust, zoals beschreven in deze bijdrage – het vertrouwen in het gezag van ouderen, bescherming van de jongeren door de ouderen op het terrein van de partnerselectie, hiërarchische interdependentie, het primerende groepsbelang in huwelijkszaken, plichtsbefef jegens de groep in ruil voor toewijding en zorg door de groep – deel uitmaken van een conversatie over het gearrangeerde huwelijk en over conflicten in het veranderende gearrangeerde huwelijkslandschap. Om Enright aan te halen: ‘Veel mensen in deze wereld hebben registers van welzijn die niet hetzelfde zijn als gradaties van vrijheid, maar die gemeten worden in plicht, devotie en verantwoordelijkheid’.<sup>129</sup>

Het is deze kennis die kan worden ingezet in de preventie en strijd tegen huwelijksdwang. Het beleid rondom huwelijksdwang is namelijk het beste gediend door het overkoepelende systeem, het gearrangeerde huwelijksstelsel beter te doorgronden en in kaart te brengen in plaats van deze, onbestudeerd, af te wijzen. Het is deze kennis die ook kan leiden tot een betere sociale cohesie in een samenleving waarin velen het gearrangeerde huwelijk, in vele vormen, praktiseren.

#### 4. Conclusie

Bestudering van het traditionele gearrangeerde huwelijk als ideaaltipe leert ons dat dit van origine ingebed is in een hiërarchische groeps cultuur waarin de ouderen gezag genieten en als voogden de beslissingen nemen over de huwelijkspartners waarnaar de kinderen zich gezagsgetrouw schikken. In dit systeem delen ouders hun wijsheid, ervaring en netwerk om kinderen te helpen aan een levensgezel. De ouders dragen de verantwoordelijkheid en risico's die partnerselectie met zich meebrengt en wentelen dit niet louter af op de schouders van de kinderen.

Waar dit van oudsher het beeld was, zien we tegenwoordig meer en meer ruimte voor inspraak en instemming van de kinderen in het gearrangeerde huwelijkslandschap. Dit veranderende landschap kan zorgen voor conflicten tussen kinderen en ouders. In sommige situaties kunnen kinderen onder druk worden gezet om de geselecteerde huwelijkskandidaat te aanvaarden. Waar deze druk onaanvaardbaar wordt, spreken we van dwang. We zoeken in het Nederlandse huidige beleid oplossingen tegen huwelijksdwang door huwelijksdwang af te wijzen en terecht strafbaar te stellen. We stellen tegelijkertijd dat een partner door het

individu zélf wordt gekozen. Daarmee wordt echter naast het gedwongen huwelijk tevens het gearrangeerde huwelijksstelsel afgewezen.

Dit alles getuigt van een simplistisch beeld en gebrek aan begrip van de complexe werkelijkheid van gearrangeerde huwelijken, alsook van een blinde vlek voor dynamische ontwikkelingen binnen groepen waarin het gearrangeerde huwelijk als norm geldt.

In deze bijdrage wordt aangespoord om het gearrangeerde huwelijk juist op zijn merites te bestuderen. Sociale principes zoals het gezag van ouderen en aanvaarding van dat gezag door jongeren op het gebied van het huwelijk dienen een plaats te krijgen in studies en het beleid over gearrangeerde huwelijken én gedwongen huwelijken. Niet onbelangrijk is de erkenning voor het thuisgevoel dat vele mensen ontleen aan een groepsdynamiek waarin alle leden jegens elkaar plichten hebben en voor elkaar zorgen, ook voor wat betreft het huwelijk en de duurzaamheid ervan. Het is wezenlijk om de positief ervaren traditionele en semi-traditionele praktijken van het gearrangeerde huwelijk te belichten, naast de schadelijke traditionele praktijken. Bij de oplossingen van conflicten tussen ouderen en jongeren is het zaak deze conflicten niet alleen te duiden in termen van dwang en vrijheid maar deze conflicten ook te zien als situaties waarin het gezag van de ouderen tekortschiet, geen vertrouwen wekt of de nodige legitimiteit ontbeert om vrijwillig aanvaard te worden door de jongeren. Deze dieptekennis over het gearrangeerde huwelijk kan tevens in dienst worden gesteld in de strijd tegen huwelijksdwang.

129 S. Mahmood, *Politics of Piety: The Islamic Revival and the Feminist Subject*, Princeton, N.J.: Princeton University Press 2011, zoals verwezen door M. Aguiar, *Arranging Marriage, Conjugal Agency in the South Asian Diaspora*, Minneapolis, Londen: University of Minnesota Press 2018, p. 219.